

Nebezpečný virus rajčete a papriky v Česku

VIRUS HNĚDÉ VRÁŠČITOSTI PLODŮ RAJČETE

(Tomato Brown Rugous Fruit Virus = ToBRFV)

Prevence a ochrana

Foto: A. Dombrovsky, EPPO

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ

Foto: M. Čadová, ÚKZÚZ

Obsah

- **Základní informace o viru.**
- **Odkud přišel? Kde se vyskytuje?**
- **Jaké působí škody? Jak se šíří? Proč je nebezpečný?**
- **Regulace viru v EU, opatření před jeho zavlékáním a šířením v Česku.**
- **Máme se viru obávat? Jak se chránit před virem?**
- **Kam se obrátit pro pomoc a radu.**

Základní informace o viru

- VIRUS HNĚDÉ VRÁŠČITOSTI PLODŮ RAJČETE (anglicky Tomato Brown Rugous Fruit Virus = zkratka ToBRFV)
- **NAPADÁ**
 - **RAJČE A PAPRIKU**
 - **další druhy lilkovitých rostlin (po umělé infekci)**
- **Virus NENAPADÁ ČLOVĚKA ANI ZVÍŘATA,**
člověk se nemůže nakazit ani konzumací napadených plodů.
- **Virus napadá pouze rostliny a způsobuje jejich oslabení, chřadnutí, snížení výnosu a kvality plodů, předčasný úhyn.**

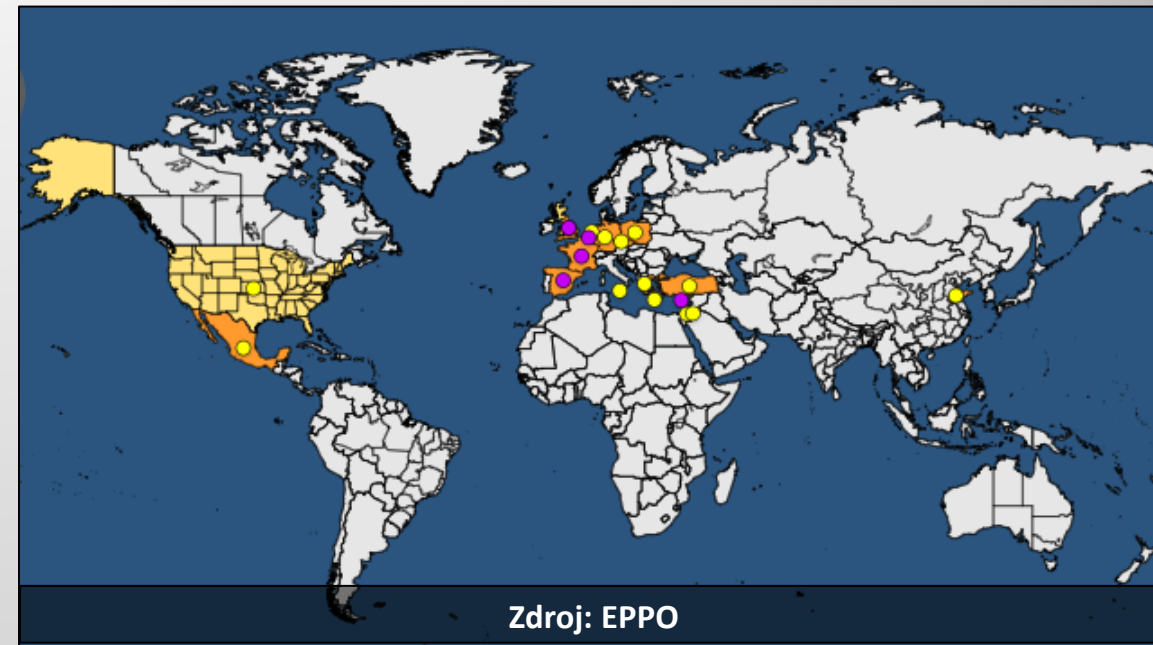

Zdroj: Prof. Salvatore Davino, EPPO

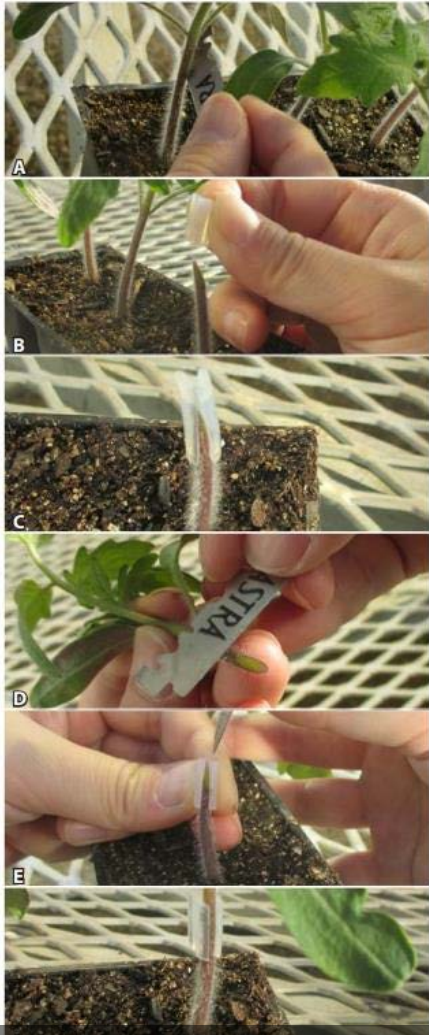
Odkud se virus vzal a kde aktuálně vyskytuje?

- První laboratorně potvrzené výskyty viru hnědé vrásčitosti byly zjištěny v Jordánsku.
- Výskyt viru hnědé vrásčitosti je známý z Číny, Izraele, Jordánska, Mexika, Turecka, USA a Velké Británie.

- V rámci Evropské unie se virus vyskytuje v různém rozsahu v Belgii, Česku, Francii, Itálii, Kypru, Nizozemsku, Německu, Polsku, Řecku, Španělsku.

Zdroj: Roubování rostlin rajčete (Guan & Hallett, 2016).

Jak se virus šíří?

- Virus se šíří na delší vzdálenosti **infikovaným osivem a sadbou rajčete a papriky**, šíření plody se nepovažuje za významné.
- Virus přežívá v osivu několik let.
- Lokálně se šíří velmi snadno **mechanicky** - kontaktem, závlahovou vodou (hydroponie), opylovači, rizikem je zejména roubovaná sadba.
- Virus přežívá několik měsíců na povrchu (nářadí, konstrukcí ..), suchých zbytcích rostlin.

Jaká je škodlivost viru?

- Virus působí ztrátu vitality, zpomalení vývoje rostlin a snížení výnosu plodů, jejich opožděné dozrávání, poškození, a předčasný úhyn rostlin.
- Ztráty mohou dosahovat až 100 %, velká variabilita rozsahu škod dle odrůd a způsobu pěstování (teplota, hydroponie..).
- Dopady rozšíření viru v Nizozemí (XII/2020):
 - ztráty v podnicích 5–30 %, opakovaná infekce,
 - některé podniky ukončily produkci rajčat a paprik,
 - napadeno 27 podniků = 500 ha = 28 % celkové plochy produkce rajčat a paprik.

Opatření proti viru v EU

V září 2019 Evropská komise vydala a již 2x aktualizovala nařízení o regulaci viru hnědé vrásčitosti, kterým se:

- zakazuje virus zavlékat do EU a šířit v EU a ohniska jeho výskytu je nutno zlikvidovat,
- nařizuje splnit fyto-sanitární opatření při dovozu osiv a sadby rajčete a papriky ze třetích zemí a při přesunech osiv a sadby v rámci EU (testování matečných rostlin i přímo osiva a sadby),
- nařizuje otestovat veškerá osiva rajčete a papriky v rámci EU do 1. dubna 2021 (rizika výskytu viru i v partiích osiv starší produkce než rok 2019).

PROVÁDĚCÍ NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) 2020/1191

platné

ze dne 11. srpna 2020,

PROVÁDĚCÍ NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) 2021/74,

platné

ze dne 26. ledna 2021,

Jak se bráníme zavlékání viru ze zahraničí?

- **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský = ÚKZÚZ od podzimu 2019 provádí testování osiv rajčete a papriky**
- Od roku 2019 do dubna 2021 bylo v rámci kontroly přímých dovozů ze třetích zemí otestováno cca 70 partií osiv rajčete a 100 partií osiv papriky.
- Dále ÚKZÚZ v roce 2020 a 2021 otestoval veškeré osivo rajčete a papriky ve skladech českých dodavatelů osiv (většina pocházela ze třetích zemí a byla dovezena před rokem 2020), jednalo se o cca 1400 vzorků.
- Celkem byl vir potvrzen:
 - v 10 partiích rajčete (původ Čína, Indie),
 - v 12 partiích papriky (původ Čína, Tchaj-wan).
- Rovněž bylo dosud testováno cca 130 vzorků sadby

Jaká opatření proti viru dále platí v Česku?

- Osivo a sadba rajčete a papriky bude nadále v ČR testována jako podmínka jejich uvádění na trh, pouze na negativně testované osivo a sadbu je možné vydat (v celé EU) rostlinolékařský pas.
- Pozitivně testované osivo a sadba jsou likvidovány, stejně jako porosty pěstované v sousedství.
- Při výskytu viru v produkčních porostech rajčat a paprik nařizuje ÚKZÚZ mimořádná rostlinolékařská opatření k likvidaci ohnisek výskytu a k zamezení dalšího šíření viru v podniku.

Jaký je výskyt viru v Česku?

- V Česku se virus hnědé vrásčitosti dosud (duben 2021) vyskytl:
 - ve dvou porostech rajčat pěstovaných na plody (v obou případech byla z Nizozemí dodána infikovaná sadba),
 - ve dvou porostech papriky pro množitelské účely.
- V návaznosti na testování osiv ze skladů dodavatelů ÚKZÚZ dále dohledává pozitivní partie osiv, které již byly uvedeny na trh v EU. Po dohledání odběratelů zamořeného osiva nařizuje ÚKZÚZ opatření k jeho likvidaci, zničení z něho případně vzešlých rostlin a k zamezení dalšího šíření viru.
- *Aktuální situaci k výskytu ToBRFV na území Česka je možné sledovat na [Rostlinolékařském portálu](http://www.ukzu.cz)*

Máme se viru obávat?

Jak se před ním chránit?

- **Virus hnědé vrásčitosti plodů rajčete je velkým rizikem pro pěstování rajčat a paprik nejen v ČR.**
- Rozšířením viru by došlo ke **ztrátám na produkci rajčat a paprik**, znehodnocení plodů a omezení jejich prodeje.
- **Každá partie osiv nebo sadby rajčete a papriky musí být opatřena rostlinolékařským pasem**, kterým se osvědčuje její zdravotní stav, včetně absence viru hnědé vrásčitosti .
- Při pěstování rajčat a paprik je třeba dodržovat základní hygienická preventivní opatření (*podrobnosti jsou uvedeny [v příloženém dokumentu](#)*),
- Podezření z výskytu viru hnědé vrásčitosti oznámit obratem ÚKZÚZ.

Kam se obrátit pro pomoc a radu

- Při podezření z výskytu viru hnědé vrásčitosti plodů rajčete (příznaky virového napadení na rostlinách rajčat a paprik)
 - se lze obracet na územně příslušná [oddělení terénní inspekce osiv, sadby a zdraví rostlin ÚKZÚZ](#)

nebo

- přímo ohlásit podezření z výskytu na [Rostlinolékařském portálu ÚKZÚZ](#)

Zdravé rostliny
pro lepší život

Děkujeme za pozornost

